

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര
പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

ശ്രീമദ്രാമായണ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ അയോധ്യാകാണ്ഡേ

॥ ചതുഃസപ്തതിതമഃ സർഗഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര
പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ചതുഃസപ്തതിതമഃ സർഗഃ ॥

ഭരതേന കൈകേയോ ഭർത്സനം

താം തഥാ ഗർഹയിത്വാ തു
മാതരം ഭരതസ്തദാ |
രോഷേണ മഹതാവിഷ്ടഃ
പുനരേവാബ്രവീദ് വചഃ || 2.74.1 ||

രാജ്യാദ് ഭംശസ്യ കൈകേയി
നൃശംസേ ദുഷ്ടചാരിണി |
പരിത്യക്താസി ധർമേണ
മാ മൃതം രുദതീ ഭവ || 2.74.2 ||

കിം നു ത്വേദൃഷയദ് രാമോ
രാജാ വാ ഭൃശധാർമികഃ |
യയോർമൃത്യുർവിവാസശ്ച
ത്വത്കൃതേ തുൽയമാഗതൗ || 2.74.3 ||

ഭൂണഹത്യാമസി പ്രാപ്താ
കുലസ്യാസ്യ വിനാശനാത് |
കൈകേയി നരകം ഗച്ഛ
മാ ച താതസലോകതാം || 2.74.4 ||

യത്തുയാ ഹീദൃശം പാപം
 കൃതം ഘോരേണ കർമണാ |
 സർവലോകപ്രിയം ഹിത്വാ
 മമാപ്യാപാദിതം ഭയം || 2.74.5 ||

ത്വത്കൃതേ മേ പിതാ വൃത്തോ
 രാമശ്ചാരൺയമാശ്രിതഃ |
 അയശോ ജീവലോകേ ച
 ത്വയാഹം പ്രതിപാദിതഃ || 2.74.6 ||

മാതൃരുപേ മമാമിത്രേ
 നൃശംസേ രാജ്യകാമുകേ |
 ന ത്വേഹമഭിഭാഷ്യോഽസ്മി
 ദുർവൃത്തേ പതിഘാതിനി || 2.74.7 ||

കൗസൽയാ ച സുമിത്രാ ച
 യാശ്ചാൻയാ മമ മാതരഃ |
 ദുഃഖേന മഹതാവിഷ്ടാ -
 സ്ത്വാം പ്രാപ്യ കുലദുഷിണീം || 2.74.8 ||

ന ത്വമശ്വപതേഃ കൻയാ
 ധർമരാജസ്യ ധീമതഃ |
 രാക്ഷസീ തത്ര ജാതാസി
 കുലപ്രധ്വംസിനീ പിതൂഃ || 2.74.9 ||

യത് ത്വയാ ധാർമികോ രാമോ
 നിത്യം സത്യപരായണഃ |
 വനം പ്രസ്ഥാപിതോ വീരഃ
 പിതാപി ത്രിദിവം ഗതഃ || 2.74.10 ||

യത് പ്രധാനാസി തത് പാപം
 മയി പിത്രാ വിനാ കൃതേ |
 ഭ്രാതൃഭ്യാം ച പരിത്യക്തേ
 സർവലോകസ്യ ചാപ്രിയേ || 2.74.11 ||

കൗസൽയാം ധർമസംയുക്താം
 വിയുക്താം പാപനിശ്ചയേ |
 കൃത്വാ കം പ്രാപ്സ്യസേ ഹൃദ്യ
 ലോകം നിരയഗാമിനി || 2.74.12 ||

കിം നാവബുധ്യസേ ക്രൂരേ
 നിയതം ബന്ധുസംശ്രയം |
 ജ്യേഷ്ഠം പിതൃസമം രാമം
 കൗസൽയായാത്മസംഭവം || 2.74.13 ||

അംഗപ്രത്യംഗജഃ പുത്രോ
 ഹൃദയാച്ചാഭിജായതേ |
 തസ്മാത് പ്രിയതരോ മാതൃഃ
 പ്രിയാ ഏവ തു ബാന്ധവാഃ || 2.74.14 ||

അന്യദാ കില ധർമജ്ഞാ
 സുരഭിഃ സുരസമ്മതാ |
 വഹമാനു ദദർശോർവ്യാം
 പുത്രൗ വിഗതചേതസൗ || 2.74.15 ||

താവർധദിവസം ശ്രാന്തൗ
 ദൃഷ്ട്വാ പുത്രൗ മഹീതലേ |
 രുരോദ പുത്രശോകേന
 ബാഷ്പപർയാകുലേക്ഷണം || 2.74.16 ||

അധസ്താദ് വ്രജതസ്തസ്യഃ
 സുരരാജേണാ മഹാത്മനഃ |
 ബിന്ദവഃ പതിതാ ഗാത്രേ
 സൂക്ഷ്മാഃ സുരഭിഗന്ധിനഃ || 2.74.17 ||

നിരീക്ഷമാണസ്താം ശക്രാ
 ദദർശ സുരഭിം സ്ഥിതാം |
 ആകാശേ വിഷ്ഠിതാം ദീനാം
 രുദതീം ഭൃശദുഃഖിതാം || 2.74.18 ||

താം ദൃഷ്ട്വാ ശോകസന്തപ്താം
 വജ്രപാണിർയശസ്വിനീം |
 ഇന്ദ്രഃ പ്രാഞ്ജലിരുദ്വിഗ്നഃ
 സുരരാജോബ്രവീദ് വചഃ || 2.74.19 ||

ഭയം കച്ഛിന്ന ചാസ്മാസു
 കുതശ്ചിദ് വിദ്യതേ മഹത് |
 കുതോനിമിത്തഃ ശോകസ്തേ
 ബ്രൂഹി സർവഹിതൈഷിണി || 2.74.20 ||

ഏവമുക്താ തു സുരഭിഃ
 സുരരാജേന ധീമതാ |
 പ്രത്യുവാച തതോ ധീരാ
 വാക്യം വാക്യവിശാരദാ || 2.74.21 ||

ശാന്തം പാപം ന വഃ കിഞ്ചിത്
 കുതശ്ചിദമരാധിപ |
 അഹം തു മഗ്നൗ ശോചാമി
 സ്വപുത്രൗ വിഷമേ സ്ഥിതൗ || 2.74.22 ||

ഏതൗ ദൃഷ്ട്വാ കൃശൗ ദീനൗ
 സൂര്യരശ്മിപ്രതാപിതൗ |
 വധ്യമാനൗ ബലീവർദൗ
 കർഷകേണ ദുരാത്മനാ || 2.74.23 ||

മമ കായാത് പ്രസൂതൗ ഹി
 ദുഃഖിതൗ ഭാരപീഡിതൗ |
 യൗ ദൃഷ്ട്വാ പരിതപേപ്സഹം
 നാസ്തി പുത്രസമഃ പ്രിയഃ || 2.74.24 ||

യസ്യാഃ പുത്രസഹസ്രൈസ്സതു
 കൃത്സ്നം വ്യാപ്തമിദം ജഗത് |
 താം ദൃഷ്ട്വാ രുദതീം ശക്രോ
 ന സുതാൻ മന്യതേ പരം || 2.74.25 ||

ഇന്ദ്രോ ഹ്യശ്രുനിപാതം തം
 സ്വഗാത്രേ പുണ്യഗന്ധിനം |
 സുരഭിം മന്യതേ ദൃഷ്ട്വാ
 ഭൂയസീ താമിഹേശ്വരഃ || 2.74.26 ||

സമാപ്രതിമവൃത്തായാ
 ലോകധാരണകാമ്യയാ |
 ശ്രീമത്യാ ഗുണമുഖ്യായാഃ
 സ്വഭാവപരിചേഷ്ടയാ || 2.74.27 ||

യസ്യാഃ പുത്രസഹസ്രാണി
 സാപി ശോചതി കാമധുക് |
 കിം പുനർയാ വിനാ രാമം
 കൗസൽയാ വർതയിഷ്യതി || 2.74.28 ||

ഏകപുത്രോ ച സാധി ച
 വിവത്സേയം ത്വയാ കൃതാ |
 തസ്മാത് ത്വം സതതം ദുഃഖം
 പ്രേത്യ ചേഹ ച ലപ്സ്യസേ || 2.74.29 ||

അഹം ത്വപചിതിം ഭ്രാതൃഃ
 പിതൃശ്ച സകലാമിമാം |
 വർധനം യശസശ്ചാപി
 കരിഷ്യാമി ന സംശയഃ || 2.74.30 ||

ആനായു ച മഹാബാഹുഃ
 കോസലേന്ദ്രം മഹാബലം |
 സ്വയമേവ പ്രവേക്ഷ്യാമി
 വനം മുനിനിഷേവിതം || 2.74.31 ||

നഹൃഹം പാപസങ്കൽപേ
 പാപേ പാപം ത്വയാ കൃതം |
 ശക്തോ ധാരയിതും പൗരെ -
 രശ്രുകംഠൈർനിരീക്ഷിതഃ || 2.74.32 ||

സാ ത്വമഗ്നിം പ്രവിശ വാ
 സ്വയം വാ വിശ ദണ്ഡകാൻ |
 രജ്ജും ബദ്ധ്യാമവാ കംഠേ
 നഹി ത്വേന്യത് പരായണം || 2.74.33 ||

അഹമപ്യവനീം പ്രാപ്തേ
 രാമേ സത്യപരാക്രമേ |
 കൃതകൃത്യോ ഭവിഷ്യാമി
 വിപ്രവാസിതകൽമഷഃ || 2.74.34 ||

ഇതി നാഗ ഇവാരൺയേ
 തോമരാങ്കുശതോദിതഃ |
 പപാത ഭൂവി സങ്കുദ്ധോ
 നിഃശ്വസന്നിവ പന്നഗഃ || 2.74.35 ||

സംരക്തനേത്രഃ ശിമിലാംബരസ്തഥാ
 വിധൂതസർവാഭരണഃ പരന്തപഃ |
 ബഭൂവ ഭൂമൗ പതിതോ നൃപാത്മജഃ
 ശചീപതേഃ കേതുരിവോത്സവക്ഷയേ || 2.74.36 ||

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
 അയോധ്യാകാണ്ഡേ ചതുഃസപ്തതിതമഃ സർഗഃ ||